

Raad voor de rechtspraak
t.a.v. de heer H.C. Naves
Postbus 90613
2509 LP Den Haag

Datum

10 mei 2022

Onderwerp

Werkdruk/TBO-onderzoek

Geachte heer Naves,

Het Tijdbestedingsonderzoek Rechtspraak 2021 (hierna: TBO) laat zien dat rechters bij rechtbanken in 2021 gemiddeld (!) 11,4 uur per week overwerken. Voor raadsheren bij hoven en bij de CRvB ligt dit cijfer nog hoger. De NVvR vindt deze situatie niet aanvaardbaar. De NVvR vraagt al zeer veel jaren aandacht voor de omvang van werk dat structureel buiten de formele arbeidsduur wordt verricht en de werkdruk die onder meer daardoor wordt ervaren. Het overmatig overwerken is al jarenlang een fors probleem in de Rechtspraak. Het komt steevast als negatief punt naar voren in de medewerkers tevredenheidsonderzoeken. Ook in het laatste visitatierapport (2020) is al aandacht voor deze situatie gevraagd. Hoewel steeds de indruk werd gewekt dat de NVvR werd gehoord in haar zorgen, heeft desondanks het gemiddelde structurele overwerk nog steeds substantiële omvang. Het tekort aan rechters of het tekort aan financiering voor de rechtspraak om voldoende rechters aan te stellen wordt nog steeds opgelost door meer van rechters te vragen dan waarvoor zijn worden betaald en dit ten koste van de duurzame inzetbaarheid. Dit kan negatieve gevolgen hebben voor de uitstroom van rechters en op de aantrekkelijkheid van werken bij de rechtspraak. De NVvR vraagt daarom om een actieplan om deze situatie snel te veranderen. Gezien de omvang van het gemiddelde structurele overwerk en de lange periode waarin dit probleem aan de orde is, vindt de NVvR het noodzakelijk dat er op korte termijn (zeg twee maanden) een conceptplan ligt.

De Raad heeft op Intro bericht over het TBO. Dit bericht stelt de NVvR niet volledig gerust dat de Raad de ernst van het probleem en de urgentie van een remedie volledig heeft begrepen. De opmerking dat van een rechter enige mate van overwerk mag worden verwacht is op zich juist, maar miskent zowel dat het hier gaat om structureel -en niet incidenteel- overwerk als de omvang van het overwerk. Een gemiddeld overwerkpercentage van 33,6 % kan niet worden gekwalificeerd als 'enig' overwerk. Ook de suggestie dat overwerk zou kunnen worden verminderd door het verminderen van tijd die aan niet-direct zaakgerelateerde werkzaamheden wordt besteed, draagt niet bij aan het vertrouwen dat de werkzaamheden daadwerkelijk worden verminderd. Op bladzijde 20 en 21 (en bladzijde 29 wat betreft raadsheren) is vermeld welke activiteiten als indirecte werkcategory worden beschouwd. Dat zijn voor het functioneren van de rechtspraak belangrijke activiteiten. Het gaat daarbij om opleidingen en lokale en landelijke vakinhoudelijke overleggen, zoals kennisgroepen en expertgroepen. De rechtspraak is nu eenmaal kennisintensief en rechtseenheid wordt dankzij lokaal en landelijk overleg bereikt. Dat kost tijd.

Uit gesprekken met bijvoorbeeld de SSR is ons gebleken dat sprake is van een tekort aan opleiders. De evaluatie van de toeslagenaffaire door bestuursrechters heeft het belang laten zien van zaaksoverstijgende reflectie. De vraag lijkt veeleer of het aantal uren voor niet-direct zaakgerelateerde werkzaamheden niet te krap is bemeten. In ieder geval moet niet het uitgangspunt zijn hoe het aantal 'indirecte uren' kan worden teruggebracht, maar welke indirecte werkcategorieën voor een goede rechtspraak van belang zijn of kunnen worden gemist. Dat vraagt inhoudelijke afwegingen.

In dit verband vraagt de NVvR voorts aandacht voor het door het PRO vastgestelde 'Memo basiswerktijdnorm rechter'¹, waarin ervan wordt uitgegaan dat een rechter 15% van zijn werktijd besteedt aan niet-direct zaakgerelateerde werkzaamheden. In dit memo wordt voor de vaststelling van de basiswerktijdnorm uitgegaan van een fictieve maatman-rechter. Dat is 'een rechter zonder extra taken waarvoor vrijstellingen gelden en zonder rekening te houden met verlof als gevolg van de PAS-regeling of ouderschap'. In de praktijk zijn er nauwelijks rechters en raadsheren die voldoen aan deze definitie. Het memo gaat uit van een fictieve werkelijkheid en dat blijkt ook uit de bevindingen van het TBO. Het TBO houdt namelijk wel rekening met vrijstellingen, bijzondere taken, verloven en managementtaken, zodat in de praktijk het percentage werktijd dat aan niet-direct zaakgerelateerde werkzaamheden wordt besteed aanmerkelijk hoger ligt dan 15%. Beleidskeuzes waarin de maatmanrechter uit het memo als uitgangspunt worden gehanteerd, dragen bij aan het in het TBO geconstateerde overmatig overwerken binnen de Rechtspraak.

De NVvR vindt dat het TBO op korte termijn aanleiding moet geven tot maatregelen die het geconstateerde gemiddelde overwerk op korte termijn substantieel verminderen en op middellange termijn (1 à 2 jaar) moeten doen verdwijnen. De NVvR zal daar graag constructief met u over spreken.

In afwachting van de resultaten van die maatregelen vraagt de NVvR u het geconstateerde overwerk te vergoeden: loon naar werken.

Dit onderwerp raakt onze leden rechtstreeks. Wij zullen hen daarom ook informeren over ons standpunt en het antwoord van de Raad. In verband hiermee ontvang ik uw eerste reactie graag uiterlijk **30 mei 2022**.

Met vriendelijke groet,

Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak

Marc Fierstra
Voorzitter

CC: PRO/COR

¹ De NVvR heeft kennis genomen van de terechte kritische nadere vragen van de COR over deze memo in de brief van 7 april 2022 met kenmerk COR/uit/2022-08 en zou graag uw antwoord op die brief in cc ontvangen.